

✠ ПОСЛѢДНАЈ БОГЪ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

3. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, měrc 1985

Lětnik 35

Hrono za měrc:

Jězus Chrystus praji: Ja sym prosył za tebe, zo by twoja wěra njeprěstala.

Luk. 22,32

Při rozpominaju słowow biblije je husto derje sej wobhladać, w kotrym zwisku wone steja.

Wuši zwisk našeho hrona móže so stajić pod nadpismo: „Jězus wěšći přeradu Pětra“, dalši zwisk je Lukašowa rozžoňnowanska rěč Jězusa. Znajemy wobšěrně a derje wutwarjenu tajku rozžoňnowansku rěč pola scénika Jana (Jan 13. 31–16, 33). Jězus rozžoňnuje so w tutech rěčach wot swojich wučomnikow, wot wšitkich, ke kotrymž je rěčał, a modli so na přikład wo jednotu wšěch tych, kotřiž budžeja jeho scěhować. Možemy tute rěče wobhladować jako Jězusowy testament, jako wuraz jeho poslednjeje wole.

Naše hrono je Jězusowe přilubjenje, zo je so wón za Pětra modlił. To rěka, zo budže tež dale jeho zastupować. Jězus je naš posrědnik pola Boha Wótca w njebjesach. Toho sej jako křesćan wědomy być je hižo wažna wučba: Njejsmy sami ze swojej wěru, wona njeje naš wukon, na kotryž směmy hordzi być, ale wona je Boží dar, a Jězus sam so wo to stara, zo wostanjemy we wěrje krući.

Kak bě to pola Pětra? Wón bě, kaž wěmy z druhich městnow biblije, jara impulsiwny čłowjek. Spěšnje so za něšto zahori, spěšnje něšto slubi, ale w hodźinje stracha zhubi wšu swoju zmužitóść a njenamaka móc, so ke Knjezej wuznać. To jemu Jězus tež hnydom za našim hronom na hłowu připraji, po tym zo bě Pětr w 33. štuće zaso jónu prajił: „Knježe, z tobu sym zwolniwy, tež do jastwa, haj, samo do smjerće hić!“

Najebać tute slabosće Pětra pak ma jeho Knjez na wosebite wašnje lubo. Pětr měješe w kruhu japoštołow wosebite stejisko, won bě pódla Jakuba a Jana a pozdžišo Pawola jedyn z wjednikow. Wěmy, zo su cyrkwe z tuteho fakta wšelake, rozdžělné scěwki wotwodžili: Romska cyrkej je zawjedla a ma hač do džensnišeho bamžowstwa, druge křesćanske cyrkwe nic. Kak z tym wobchadźamy?

Eksegeza — wukładowanje biblije — nam pokazuje, zo je za synoptikarjow (Matej, Lukaš, Mark) Pětr hłowu japoštołow, tež hdyž, kaž hižo naspomnichmy, wóni jeho slabosće njezamjelča. Wěmy, zo su scěnja, kaž su wone džensa napisane, wušle z toho, štož so w přěnich wosadach wučese, předowaše a zdžěla, kaž pola božeho wotkazanja, praktikowaše (najstarše městno biblije, kiž rěči wo božim wotkazanju, list na Korintskich — 1. Kor. 11. 17–34 — pokazuje jasne hižo praksu božeho wotkazanja we wosadach). Wopisanje Pětra w synoptiskich ewangelijach wotblyšuje potajkim fakt wěsteje jeho přewahi we wosadach, w kotrychž su wone nastali.

Hinak je to w scěnju po Janje. Tam so jeho róla tak jasne njepokazuje a tam je Jan bóle tón postajowacy — tež to wotblyšuje myslenje „Janowskich“ wosadow! Politiske wobstejnosće pozdžišich časow su wosadže we hłownym měsće Romskeho imperija wězo dali přewahu, a z toho je so wuwilo džensniše bamžowstwo.

Martin Luther praji w léce 1538 w „Schmalkaldiskich artiklach“, kotřež je wón, kaž sam praji, jako přihotowanie za tehdom připowědženy koncil, potajkim za móžne rozmožy z bamžowstwom samym, zestajał: „Bamž njeje po bójskim prawje abo po Božim słowie hłowu cyłeho křesćanstwa — dokelž to přisteji jednomu samomu, kotryž rěka Jězus Chrystus —, ale jenož biskop abo farar Romskeje cyrkwe a tych, kiž su so dobrowólnje abo přez „čłowjeske prawo“ (1. Pětr 2,13), to rěka swětnu wyšnosć, jemu přizamknjli, nic zo bychy bvlí kaž pod jednym knjezom, ale pódla njeho bratřa a towaršojo Jězu Chrysta, kaž pokazuja to stare koncilije a čas swjateho Cypriana.“ To je Luther prajił jako namjet za tutón koncil, kotryž pak so bohužel njewotmě.

Za našu wěru je wažne, zo je Jězus z našim hronom a jeho zwiskom našu wěru stajił do zwiska z wěru našich sobuwěrjacych a do zwiska ze swojim skutkom: Kaž je wón prosył za Pětra wo wěru, zo by Pětr zaso skrućił wěru swojich bratrow, tak móžemy my swoju wěru wobchować jenož w zwisku z nim, našim knjezom, a w zwisku ze swojimi sotrami a bratrami, w z h r o m a d n y m prošenju! Cyril Pjeh

Mudrosć starych Serbow Nad ponižnym słowom wustudnje hněw

Ponižnosć džensa wjele njepláci. Naša mać je nas něšto hódne napominała: „Džěci, budžće ponižne!“ Džensa dyr-bimy znowa zrozumić a připóznać, zo je ponižny čłowjek we sebi strowy, swětly, dobročiwy, haj mudry. Ponižny znaje swoje samsne slabosće, brachi a hrěchi. Tuž njemóže w nadutej hordosći druhich sudžić abo samo zasudžować.

Ponižny čłowjek móže wo wodaće pro-syć. Njejsy hišće sam nazhonił, zo běše do smjerće rozhněwany, a twój hněw bě so nadobo zmynil, hdyž tamny z ponižnym słowom swój zmylk wuzna? We wjele mandželstwach by mjenje nuzy było, hdy by jedyn z njeju ponižny byl. Z hordosće nastawaja wótre rěče, horkosć, hněw, hida, njeprěčelstwo, wšo, štož so čertej spodoba a čłowjeka boli.

Budž ponižny a budžeš so mjenje hně-wać, a druzy budžeja so mjenje na tebe hněwac. Gerhard Wirth

Swjedženska cyrkwinska hudźba w Michalskej cyrkwi

Běchmy na kurjawojtym nowember-skim dnju do Michalskeje cyrkwe w Budyšinje prošení. Mnozy sledowachu namołu a džěchu do swětleje sfery cyrkwe ke chwalbje stworičela a jako džak za žiwjenje we wosadže.

Najprjedy zahra mały, nimale jenož lajski orchester byrglowy koncert wot Händela. Na byrglowym pozitiwje we wołtarnišću hraješe kantor Christfried Baumann, kotryž nawjedowaše tež cyly koncert. Tutón mały instrument hodži so derje za Händelowu hudźbu, a wobknježeše so w nětcole zwučenym wašnju „nonlegato“ wot interpreta derje. Komorny orchester zahra so po spočatnych čězach harmonisce z byrglemi. Dujerska sonata wot Fascha, Händeloweho rowjenka, přizamkny so jako dalši instrumentalny kruh. Z lubosću a začuóm hudžachu solisća a zwjeselichu z tym wopytowarjow. Nad tym zabychmy dospołnje intonaciske čěže, kotřež nastachu wěsće w relatiwne zymnej rumnosći. Dujerske instrumenty reaguja na zymu jara čućiwyje.

Nětko jimaše so poslucharstwo-wosada słowa z čitanjom, modlitwu a kěrlušom. W srjedžišću popołdnja pak steješe znata mša w G-dur wot Schuberta, 30 chórowych spěwarjow dosahaše poľnje za nošnu cyrkej. Chór wuzběhowaše so z čichej intonaciju a wuwáženosću štyrjoch hłosow. Orchester podrjadowa so

Wosadny dom w Budyšinje na Hornčerskej, hđež mějachmy naš kublanski džěň.

přijomnje chórej. Pola solistow nadpadny wosebje čisty hlós Annedory Albrecht (sopran). Njeby pak trjeba bylo – to přitřechi tež za basowy part (Michael Grimmer) –, hłosej wjace čišća hač nuzne dać. Skerje poradži so sopranistce w poslednim kruchu popoždnja swojemu hłosej tu přirodnosć dać, kotruž ma. To běše při „Laudate Dominum“ (Chwalće toho Knjeza) z Mozartoweje kemšaceje nyšporoweje hudźby z l. 1780. Tu zwuraznja Mozart božu chwalbu na njezwučene wašnje: pokornje, so modlo a nadžijejo –, zeslynjene ze solistiskim wospjetowanjom chóroweho džela „in saeculo saeculorum“ (wot wěčnosće do wěčnosće).

Z tutymi myslemi rozeńdžechmy so tež za přichodne tydženje hač k smjertnej njedželi a dale, hdyž wo zmysle a zaměrje našeho žiwjenja wosebje přemyslujemy.

Rüdiger Laue, Budyšin

Sotra Frieda Wjelic (nalěwo sedžo) z tamnymi misionarkami před jězbu do Činy.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Buके

Kaž běchu hižo tydženja Serbske Nowiny naspomnile, šulske džěci zańdženju njedželu w tudomnym Heinrichec hosćencu koncert wotdžeržachu. Spěwachu so dwaj- a tři hłósne serbske a němcke spěwy, kotrež so wubjernerje ljubjachu a sebi tak džěci kaž tež k. kantor Hatnik připóznace wopytowarjow we wulkej měrje dobychu. Bjez spěwanjom so wot džěci wšelake spěwy deklamowachu. Běše pak so tak wjele poslušarjow zešlo, zo běše sala přepjelnjena a so přemala wupokazała, tak zo wulka syła tych, kotřiž běchu so zešli, žaneho městna njenamaka a dyrbyeše so wróćić. Wunošk koncerta, k lepšemu šule postajeny, běše přez tajki wopyt jara bohaty a změje so bjez druhim wosebje, nic kaž w poslednich Serb. Now. rekaše, za založenje, ale za přisporjenje džěcaceje šulskeje knihownje nalozować.

Serbske Nowiny, 7. februara 1885

W pódlanskej sali tudomneje třelernje sta so pónđzelu tydženja při skladnosći jedneho bala, zo wulki swěćnik z wjercha dele padže. Na wulke zbožo runje pod nim ničo nješteješe, tak zo ničo k škodze njeprěińdže. Dokelž z wotewrjeneje roty gas mócnje stupaje, dyrbjachu z rejanjom přestać. dońiž so hłowny honać zawjertnył a so rola wot ruče zawołaneho zamkarja zatykała njebě.

Serbske Nowiny, 21. februara 1885

Z Malešec

Zańdženju njedželu měještaj mužskej spěwanskej towarstwje z Malešec a z Barta w našim hosćencu rjany wječor. Běštaj mjenujcy wobzamknyłoj, w towaršnosći junkróć tak mjenowany wěnc swjećić. K tomu běše so tež wjetša syła hosći zešla. Při tutym swjedženju slyšachmy wjele krasnych spěwow, spěwanych wot Bartskeho a Malešanskeho towarstwa w hromadze, kaž tež wot kóždého towarstwa wosebje, pod wustojnym nawjedowanjom jeju dirigen-tow knjeza kantora Wehsera a k. kantora Schmole. Tute krasne štyrihłósne muske chóry zjawnje pokazachu, z kajkej pilnosću je so wučilo a wuknyło. Tajki rjany a wjesoły spěw zbudži tež tu prawu wjesolosć. Přetož „ze spěwom lóšt přiběra, radosć hakle slodži“. Hač do rańšich hodźin stowarši wjesoła reja spěwarjow a hosći.

Serbske Nowiny, 28. februara 1885

Prědowanje při zapokazanju

Wšitko, štož činiće ze słowami abo ze skutkami, to činiće wšitko w mjenje Knjeza Jězusa a džakujće so Bohu Wótcej přez njeho. (Kol. 3,17)

Luba serbska wosada!

Runje sym so jako serbski superintendent zapokazał. To wšak za mnje cyle nowe džělo njeje, dokelž sym tutón nadawk hižo komisarisce wukonjał. Ale nětko je so tutón nadawk wobkrućil a znowa rjadował. Zo je k tomu přišło, nas ewangelskich Serbow wosebje wjeseli.

Za mnje to na džensnišim dnju reka: na puću zastać a sebi daše kroče přemyslować; reka so prašeć: Što ma so w přichodze činić? Kak ma so to činić?

Kajki mój nadawk je – wo tym je knjez biskop rečał: so za ewangelskich Serbow starać. To reka wosebje; we wě-rje so skrućić a serbske wědomje posyl-njować. Možu to tež tak prajić: Starac so wo to, zo so bože słowo wam serbsce připowěda, a so wo to prócować, zo boži dar – našu lubu serbsku reč – njezaczepjemy.

Wězo chcu so wo to prócować, ale wěm: Bjez božeje pomocy to njemóžu. Bóh ma za to móc a žohnowanje dać, jeli ma so něšto stać. Tohodla chcu spytać „w mjenje Knjeza Jězusa“: potajkim nic w mojim mjenje abo w mjenje čłowjekow to činić.

Ale njeńdže jenož wo mnje a mój nadawk. Chcemy tola džensa zhromadnje bože słowa slyšeć a so tež w přichodze prócować božu wolu činić. Bože słowo nam wšitkim plaći, a džensa wone nam praji:

Činiće swoje džělo, hdžež je tež wukonjeće a što to tež do džěla je. Ale činiće jo „w mjenje Knjeza Jězusa“, to reka: Činiće je tak, kaž to Chrystus chce. A wón chce, zo přez naše džělo druhemu služimy a nic jenož na swoju česć a nahladnosć abo swój dobytk hladamy. Z tym zo „blišeho lubujemy“, kaž to swjate pismo mjenuje, služimy tež towaršnosći.

Ale skutkujće tak tež za Serbow. Sym přeswědčeny, zo je Bóh nas na tute městno stajil – do serbskeho luda a zo ma wón tu za nas nadawki, na přikład so wo serbstwo prócować. Próca za serb-

stwo njeje zaběra někotrych, kiž ničo druhého za džělo nimaja abo kotrymž je to hobby. Za nas je to boži nadawk. Bóh je nam serbsku reč, kulturu, narodnosć a druge dary dał, a my mamy boži dar wobchować. A dokelž je nas mała horstka, žada sej to wosebitu prócu wot wšitkich. Tu chcemy sej mjez sobu pomhać nadawki spóznać a so mjez sobu pohonjować, tute nadawki přewzać.

Što pak k tomu słuša? Na přikład, k swojej narodnosći so wuznawać a serbsku reč při kóžděj skladnosći wužiwać. Za nas křesćanow to pak tež reka: ze serbskim božim słowom žiwy być, serbsku bibliju čitać, ze serbskimi spěwarskimi so modlić, Pomhaj Bóh čitać, serbske bože služby a serbske cyrkwinke dny wopytować.

K tomu słuša tež skutkowanje za ewangelskich Serbow, to reka: za cyrkej. Cyrkej – to smy tola my a nic jenož duchowni. Mamy w cyrkwi sobu džělać po našich možnosćach a kmanosćach a „wšitko, štož činiće, ze słowami abo ze skutkami, to činiće wšitko w mjenje Knjeza Jězusa“.

Sym nětko wjele wo tym rečał, što mamy činić. Ale to njerěka: Hdyž my tak skutkujemy, potom to tež dokonjamy. My njedočinimy, ale trjebamy bože žohnowanje. Bjez njeho ničo njemóžemy. Haj: Bóh chce sam přez nas skutkować. Tohodla tež mamy zmužitosć, so tomu nadawkej stajić. Chcemy w božim mjenje skutkować za našu cyrkej a za naš serbski lud. Chcemy to zhromadnje činić: wy a ja – kóždy na svojim městnje a kóždy ze swojimi možnosćemi a kmanosćemi. Z tym so Bohu Wótcej džakujemy za dary, kiž je nam dał. Hamjeń.

S. Albert

Handrij Zejler

Slónčko so chowa

Morjo swětla jasne,
bože slónčko ty,
a kak rjane, krasne
w złotej pyše sy.

Za tobu ja hladam,
hdyž džež w boži dom,
Boha česćić žadam
z dobnym kěrľušom.

Nazymske zeńdženje krajneje synody

Pisamy hižo lěto 1985, přjedy hač wozjewu so tuta rozprawa w Pomhaj Bóh. Něštožkuli njebudźe hižo aktualne. Při wšěm chcú spytać na to a tamne pokazać, wo čimž je po mojim zdaću hódno rozmyslować a štož je tež za nas serbskich ewangelskich křesćanow zajimawe.

Tute 2. zeńdženje hišće młodeje 22. synody wuznamjeni so z wjele naprašowanjami a zapodaćemi. Mějachmy rozpomańać rozprawy krajneho cyrkwinskeho zarjada, rozprawy cyrkwinskeho wjednistwa a rozprawy krajneho biskopa. K wšemu so wjele praji, a „stari“ a „młodzi“ synodalni so w jeknej měrje słowa jimachu. Čežišća běchu: džělo z džěćimi a młodostnymi, kublanske domy, powšitkowna hubjena twarska substancia cyrkwinskih twarjenjow, wysoka ličba kandidatow za diakonski dom w Moritzburgu, wot kotrychž móže so jenož třěćina přijěć, dokelž njeje městna. Porno tomu je nedostatk sobudźelaćerjow w katechetiskej službje a pola kantorow. Krajny cyrkwinski zarjad a wukublańišćo so naležnje prošešaj, tu za rozrisanjom pytać.

Krajny biskop dr. Hempel wuchadźeše w swojej rozprawje, w kotrejž so stajnje prócuje, načasnju teologisku temu rozjimać, z třoch woprawdźitosćow Boha Knjeza: Bóh jako stworićel swěta, Bóh jako wumóžnik swěta a Bóh jako dokonjer swěta. Prašeše so, kak widźimy džens tute tři *woprawdźitosće* a hač njewobhladujemy tu abo tamnu woprawdźitosć izolowanu.

Přeco zaso zwurazni so w rozmołwach a postrownych słowach z ranja a wječora, z polnocy a poldnja starosć wo měr a naša zhromadna próca wo jeho wuchowanju. Wobšěrnje rěčeše so wo tym, što móžemy činić jako cyrkej a jednotliwi křesćenjo, zo bychmy wohroženu stwórbu wuchowali.

Synoda wuzwoli na tutym zeńdženju tež synodalnych sobustawow cyrkwinskeho wjednistwa.

Wjetšinu hłosow dóstachu:
sup. Kreß, Budyšin
fr. Adolph, Struppen
fr. Richter, Albernau Rud. h.
fr. Lehmann, Reinsberg
knj. dr. Kricse, Lipsk (dipl. agr. inž.)
knj. Wenzel, Radebeul (sekretarka)
k. Callwitz, Mišno (dipl. inž.)
k. Buschmann, Naundorf (tel. mechanikar)
k. Uhlig, Niederlautenstein (zubny lékař)

Slyšachmy rozprawy połnomóčneho za hibanje Chléb za swět, fararja Otta.

Wot 1. 1958 je so wjace hač 80 mil. hriwnow dariło. Pomoc džěše do 70 krajow wšěch kontinentow.

Zańdžena zběrka wot 1. 7. 1983 do 30. 6. 1984 wunjese 5,7 mil. hr. 38^{0/10} pjeněz přinđže ze Sakskeje. W dobre tutoho lěta pak móžachu so za 11,25 mil. hriwnow pomocne posyłki rozposłać. Z tym su srědky nimale wučerpane. Na tute hibanje wupraji so próstwa, za chorownju w republice Sambija (Centralna Afrika) 5 000 džěćacych přikrywow darić. Synoda wobzamkny, wurunać za to trěbne 125 000 hr z nadbytku gospodarstwa l. 1983. Nětkle je tež móžno, pomocne posyłki njeposłać jenož z pomocu Čerwjeneho křiža, ale tež z pomocu cyrkwinskih pomocnych organizacijow. Nuza na cyłym swěće je wulka, njefaluje jenož chléb, ale tež wjele druhich wěcow, kotrež su za žiwjenje trěbne.

Farar Otto prošeše nas, wosadam so džakować za dotalne dary. Wón wupraji pak tež próstwu, dale wabić, přetož móžnosće pomhać su wulke. Slyšamy k tym, kotřiž nuzu njetradaja.

Ważny dyk tutoho zeńdženja bě rozmołwa wo Limaskich tekstach. Zwjazk ewangelskich cyrkwjow měješe do kónca lěta stejišćo na Ekumenisku radu w Genfje wotedać. Synoda schwali teksty jednohłósnje. Wunošk z Limy je wulka kroćel doprědka w směrje jednoty cyrkwjow. Pomyšlić pak tež dyrby, zo je 50 lět tralo k zblizenju – wjace to hišće njeje. Nadźijemy so, zo pónđže po tutym puću dale a přichodna kroćel k sebi njebudźe zaso 50 lět trać.

Synoda měješe lětnje zlićbowanje 1983 schwalić a wo přetrjebje nahladneho nadbytku rozsudzić. Zwjeselace je, zo přeco mjenje wosadow pjenježnu podporu wot krajneje cyrkwy trjeba. Dochody z cyrkwinskih dawkow su w l. 1983 postupili.

Hospodarski plan za l. 1985 so jednohłósnje schwali.

Nadawk cyrkwy njeje, pokłady nahromadzić. Za rozšěrjenje Božeho słowa wot ludž pak su wone trěbne. Tak njech so tež kóžda próstwa wo wopór rozumi. To dopokazuje tež wunošk nadróžnjeje zběrki.

Nic naposled je nadawk synody, nad prawym hospodarjenjom stražować.

Kurt Łatki, serbski synodalny

Čehodla „podjanski“?

W ewangelskim ludže slyši husto słowo „podjanski“, zřědka jenož „katolski“, kotrež je bóle prawe a kiž tohodla w našim pismowstwjje wužiwamy. Što pak to docyła rěka: „podjanski“?

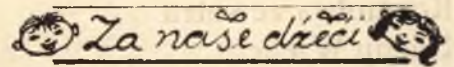
Najbóle rozšěrjene je mjenjenje, zo je nastalo słowo „podjanski“ z „pod Janom“ a měni wšitkich tych, kiž su zwostali po reformaciji „pod Janom“. Što pak je tutón Jan?

W nowej Cyrkwinskej galeriji čitamy wukładowanje, zo je z Janom mjenjeny posledni Mišnjanski biskop Jan IX. z Haugwic, kiž je w lěće 1561 swoje biskopske zastojnstwo zložil a so někotre lěta pozdžišo woženil. Tola runje tutych faktow dla měješaj wučenc Michał Hórnik a po nim farar Handrij Dučman tutoho Jana za njehódneho, zo bychu so po nim pomjenowali katolscy Serbja. Myslešaj na Jana Leisentritta, cyrkwinskeho administratora w Budyšinje, wobrotneho a nadobneho čłowjeka, kotremuž ma so džakować wuchowanje katolskeje wěry w někotrych wosadach Hornjeje Lužicy. Podjanscy su čí, kiž zwostachu pod Janom Leisentrittom.

Tola tež tute wukładowanje njezda so prawe być. Na prawy slěd přinđžemy z pomocu čěskich cyrkwinskih stawiznow. Cyrkej, kiž nasta přez reformy Jana Husa, mjenowaše so „církev podoboj“ (= pod oboji = laćonsce „sub utraque“), štož rěka, zo dóstanu křesćenjo w tutej cyrkwi Bože wotkazanje „pod wobojej podobu“, zo potajkim dóstanu chléb a wino.

Katolska cyrkej dawa pak wěriwemu ludje Bože wotkazanje „pod jednej podobu“, jenož pod chlébom (laćonsce „sub una specie“). Podjanski je potajkim přeložk laćonskeho „sub una“ specie = „pod jednej“ podobu. Tak wukładu je hižo Pfuhl w swojim słowniku.

Hač je mjeno „podjanski“ prawe? Tež džensa dóstanu katolscy wěrybratřa Bože wotkazanje pod jednej podobu. Tola hižo zdawna so „podjanskim“ tute mjeno njelubi. tuž prajmy radšo „katolski“.

Na cyrkwinskej wěži

Mój mótk Jank je pola nas na wopyće. Jank je jara wćipny a so stajnje za wšěmi možnymi a njemožnymi wěcami praša. Tak tež džensa při snědani. Runje wón swoju całtu kusaše, hdyž wuhlada přez woko wěžu našeje cyrkwy. A hižo so prašeše:

„Četa, na wašej cyrkwi horjeka je chorhojčka. Čehodla to?“

„Nó, wěš, Janko, ta chorhojčka so wjerći a pokazuje, z kajkeho směra wětrik duje. Na někotrych cyrkwjach je město chorhojčki kapon přičinjeny.“

„Čehodla da kapon?“ so Jank dale prašeše. „Ton drje so ludžom lěpje lubi hač chorhojčka?“

„To snađž tež, ale wosebje dyrbi kapon na podawk z biblije dopomnić.“

Nětko so mi Jank směješe: „Ale, četa, w bibliji tola wo kaponach njepisaja.“

„Tola, Janko, jónu pisaja tam tež wo jednym kaponje. Krótko před tym, zo su Jězusa křižowali, su so Pétra prašeli, hač njebě tón zajaty Jězusa jeho přecel. A dokelž měješe Pétr strach, je trojce prajil, zo Jězusa njeznaje. A na to je kapon zaspěwał.“

Jank so dopomni: „Haj, to trjechi, Pétr je Jězusa přeradžil.“

„Widziš. A kapon na wěži dyrbi nas na to dopomnić, zo my w našim žiwjenju njebychmy Jězusa přeradžili.“

Jank chwilku mjelčeše. Woměrje dale na swojej całce hrymzaše. Nadobo pak wuprasny: „Ale na našej cyrkwi nima my kapon na wěži. Tam je kula a na nej křiž. Křiž – tón drje dyrbi na Jězusa dopomnić?“

„Haj“, prajach, „a kula – to je naša zemja. Woboje hromadže rěka, zo je Jězusa knjez nad našeje zemju.“

Jank přemyslowaše: „Je kula cyle ze zlota?“

„Ně, to wězo nic. To by předroha byla. Je prózdna – a tola je tam něšto nutřka.“

Nětko pak bě mój Jank wćipny: „Što da to? Njemóžu sej myšlić, što by w tajkej kuli dyrbjało nutřka być.“

„To móžu čí prajić. Před něšto lětami, hdyž smy našu wěžu wobnowili, wočinichmy kulu. A w njej namakachmy stare dokumenty a nowiny. Tež serbske nowiny tam běchu. A wjele starych pjeněz w kuli bě, najstarši z lěta 1680.“

„A što sće ze wšěm činiłi?“

„Smy sej wšitko wobhladałi a zaso do kule položili. K tomu dachmy někotre naše pjenjezy a nowiny, tež „Pomhaj Boh“. Napisachmy tam tež něšto wo našim džensnišim žiwjenju. A hdyž za wjele lět ludžo zaso jónu kulu woćinja, móžeja něšto wo tym zhonić, kak smy my a čí ludžo před nami žiwi byli.“

Jank bě ze snědanju hotowy, suny taler nabok a skoči ze stolca: „Četa, njemóžu nětkle sobu blido zrumować. Dyrbju k cyrkwi a sej wšo jónu z bliskosće wobhladać.“

A hižo je wón ze jstwy won, Jank, mój wćipny mótk.

Přispomnjěnko

Hdyž tute čisło wuńdže, je naš lětuši kublanski džez nimo. Při přihotowanju mjenjachmy, zo dyrbi so jónu wo našeje nadźiji rěčeć, kotruž přez Jězusa Chrystusa mamy. Hač je to Wam pomhało, štož smy Wam prajić móhli? Prošu napisajće mi tole jónu abo prajće mi při składnosći, wo čim mamy na přichodnych kublanskich dnjach přemyslować. Chcemy po možnosći při přihotowanju přichodnych tajkich dnjow na to džiwjać.

S. Albert

Rozmořva ze sotru Friedu Wjelic

(Pokrořovanje)

Kajke bę waše dalje wukubljanje?

F. W. Wukubľach so w misionarskim seminaru we Württembergu. Ćim bõle so hodźina rozzohnowanja bližeše, Ćim Ćešo mi bę. K tomu přiřdže hiše, zo bę krõtko do toho mõi nan zemřel.

Hdy šće z Europy wõtjela?

F. W. W septembřu 1928 so zhromadnje z nekõtrými tamnými misionarimi a sotřami wupõstach. Hluboko je so mi tutõn džen do wutřoby zaryľ. Bože slowa, kotřez so nam na puć dachu, su mi we wšęch Ćezkich chwilach pomhali a mi mozy dawali.

Šće dyrbjala Ćhinsku řeĆ nawuknyć. Bę wam to Ćezko?

F. W. Ćhinska řeĆ je cyle hinaša haĆ europške. Wosebje nawuknjenje pismikow je nam wjele Ćezõw Ćinilo. Zo bychmy řeĆ nawuknyli, wopytachmy najprije řeĆnu šulu. Hakle po nekõtrych lętach mõi zachmy nawuknjene prawje naľořowac. A přeř rozmořwy z wšędnými Ćhinskimi ľudźimi smy hiše wjele při wuknyli.

Hdže šće w Ćhinje dźelala?

F. W. Dźelach w prowincy Yünan, cyle na juhozapadnym kõncu Ćhiny. Je to kraj z wysokimi horami a ma jara dobru klimu. Mějach so starać wo 365 wjeskow.

(Pokrořowanje slęduje)

POWĚŠĆE

Wšelakõse tu a tam

Runje patorřicu 1984 woswjeĆi metodistiska cyrkej swoje 200ľtne wõbstaće.

1983 su ewangelscy křescenje spõminali na dr. M. Luthera. Dokelž so tež serbscy křescenje na metodistiskich kemšach wobdźelja, wěnujemy jich jubileje nęsto maľych ryńķow.

Najwuznamniša wõsoba w tutej ewangelskej cyrkwi bęše John Wesley. Wõn bę fararski syn, studowaše na Oxford College a dõsta w tym Ćasu wõt druhich studentõw mjenje a bõle wudmo „metodista“. Woni spytachu přeř zhromadne Ćitanje biblije, swjećenje Božeho wõtkažanja a z dobrými skutkami swoj nadawk zwoprawdžić. J. Wesley so poda bõrže po studiju do Ameriki. Tam wõn spõzna, zo hakle wuznaće a wõstõse wěry praweho křescana wuĆinja. Po lętach so zaso do Jendźelskeje wrõci a skutkowaše z wulkim žõhnowanjõm tež ze swojimi spisami.

W 1. 1783 dõsta USA njewõtwnõse. Wjele jendźelskich fararjõw wõpušci kraj. Ale što so nętko staraše wo wõsyořenyh wõsadnych? Přeřwachu to lajkojo, kotřiz chõdžachu wõt domu do domu, a hdžež wõtewřjene durje namakachu, zhromadne swjate pismo ĆitaĆu a so modlachu. Nichtõ pak njebę, kiž by křciľ abõ wěrowaľ. — Tuž so dnja 24. 12. 1784 poswjeĆichu dwanaće muřow za tutu službu. A nętko hižo njebę mjeno metodista hanjenje, ale so z poĆešowanjom mjenowaše a mjenuje. Tež metodisća slęřa do wulkeho cyľka ewangelskich křescanõw, a my jim za jich dalje skutkowanje přeřjemy Božu hnadu. T.

Spõmnjenje za Pętrom Malinkõm

Na njeboheho dr. Pętra Malinka spõminašej dwaj Ćeškej cyrkwinskej Ćasõpisaj. „Ćešký zapaš“ Ćõ. 41 84 wõzjewi dokladny a derje spisany nekřolog, w kotřymž so mjeř druhim praji, zo wo-

stanje Malinkowe dźelo „dopokaz za to; zo najmjeňši slowjanski narod ... ma w sebi došć mocow, zo by so jenož žiwy njewuchowaľ, ale zo by přeř najľpše swoje dźelã ze swojeje tworjaĆeje duchownje dźelãrnje pomhaľ wobõhaĆi slowjanske a europške kulturne herbstwo“.

Ze žiwyw zaĆuõom je napisala „naša“ spisowaĆelka Bohumila Šřetrova wo zemřetým w „Kostnickich jiskřach“ Ćõ. 31/1984. Rjenje wuzbęhuje trajny wľiw Łazowskeho farskeho doma na P. Malinka, kiž je chcyľ po maturje „křõĆiĆ w nanõwõch stopach, ale narod trjebaše wuĆerjõw, a tak je šõľ hnydom a bjeř wuřeĆow wuĆiĆ.“ Awtorka naĆisnje dalje žiwjenje zemřeteho a kõnĆi: „Tež my smy dźakowni Bohu za žiwjenje tutõho wõprawdžiteho bratra.“

Křescanstwo w ľiĆbach

Na swęće bydli nękak 4,7 miliardõw Ćłowjekõw. TřeĆina z nich sluša ke křescanstwu, to je nękak 1,57 miliardõw duřõw. W ľeĆe 1981 sta so wuznamny přeřwõt, dokelž wõt nętkã su jenož hiše 48% z nich bęľõch, 52% pak Ćornuchõw, Aziatõw a druhich. W 16. ľetstõtku bę hiše 92% wšęch křescanõw bęľõch.

Mamy na zemi nękak 1,8 milionõw bohõsluřbnych centrumõw. Kõřdy džen pristupi ke křescanstwu 64 000 ľudźi a wõtutori so 65 nowych wõsadow. Zda so to jara wjele byĆ, ale njesmęmy zabýĆ, zo jenož nęsto wõsadow mjenje kõřdy džen zařdže a nęsto mjenje křescanõw kõřdy džen wumřje abõ wustupi.

Křescanstwo rošće najbõle w Africe. Tam je rořtla ľiĆba wõt 9,9 milionõw na dzensa 21,5 milionõw. Najbõle spada Će křescanstwo w Europje a w Sewjernej Americe. mhl

Ĭto Šuľtza – Bacha – Händela 1985

Dnja 21. męřca spõminamy na 300. narodiny Johanna Sebastiana Bacha, kotřiz narodiz so tõn džen w Eisenachu. Jeho stacije bęchu Ohrdruf (po zařnej smjerĆi swojeju staršeju pola swojeho bratra), Lüneburg, Hamburg (puĆowanje), Arnstadt (organist), Mühlhausen (organist), Weimar (koncertny miřter jako violinist), Kõthen (dwõřski kapalny miřter). Dnja 1. junija 1723 zapokaza so Johann Sebastian Bach jako kantor při Thomasowej cyrkwi w Lipsku, hdžež skutkowaše 27 ľet a w 1. 1750 zemře.

Jeho nadawki bęchu na jednotľiwyh męstnãch rozdźelne; hdžežkuli pak skutkowaše, komponowaše – jako organist byřglõwe, jako husler violinoe, jako dwõřski kapalny miřter orchesterõwe, jako kantor spęwne twõrby: kantaty, motety, oratorije, mše a pasiony.

Bachõwe tworjenje je hõberske, a kõřda twõrba zasluži sej kedźbnõse a je hõdnõta. Jeho dźelo je dzens zaklad za kõřdyžkuli hudźbny studij w kõřdym fãchowym smęře a staja męřitka dokonjanõse. Bach bę jara wěrjacy, a přeř jeho tworjenje Ćehnje so ewangelski choral kař Ćerwjena nitka. Podarmo njesteji na kõncu jeho twõrbõw signum S. D. G. – Soli Deo Gloria, t. r. Bohu buď Ćešć!

Dnja 21. męřca wõtmeje so w Michalskej cyrkwi byřglõwej koncert z Bachõwej t. m. Byřglõwej mšu, kotřaz wõsahuje wšę chorale Lutherõweje Nęmskeje mše a kotřuz Bach pęřdstaja wuměľce w kontrapunktiskim stľiu. Ju wobřubi wulkõny preludij a Fuga (Tripelõwa fuga, pęřdstajenje Bõjskeje Trojicy) w Es-dur. To je pęřni koncert byř-

glõweho cyľkusa. W Budyřinje zakľniĆ na wjele wjeĆõrach cyľa Bachõwa byřglõwa hudźba, kotřuz zahraje wjele tu-a wukrajnych organistõw. C. B.

Hrodźiřco

W tutym ľeĆe Ćakaja na našu wõsadu wulke twarske nadawki. W nalęcu ma so cyľa murja wokoľo kęřchõwa (nękak 400 m) wõbmjetaĆ. Stary wõbmjetk je hižo dawno wõtpadnyľ, a w škalbach mjeř polnymi kamjenjemi rošće njerodž a murju tak kõncuje, zo je so na nekõtryh męstnãch hižo sypnyla.

Dale ma so třeĆãa farskeho domu znõwa kryĆ. Bę to hižo dlęši Ćas pęřwidzane. nętk pak je wõprawdže nuzne, dokelž su loňše wichory došć škõdy naĆinili. Tež ma so wõtwar wõsadnych rumnosõw w farskim domje, dalokož mõi, ľeřta dokonĆiĆ.

Daj Bõh zbožo, zo by wõsada wšitko to dokonjeĆ mõhla.

Hrodźiřco

Patorřicu 1984 mějachmy tu nimo poľdniřich kemšõw pęřni raz Božu nõc. Wõtħõs bę wulki: na 100 kemšerjõw (wosebje mľõdźina a srjedźna generacija) bę přiřlo w 22.00 hodž. do cyrkwy, kotřaz bę z wjele swęĆkami priõmnje wu-swęćlena. Sľyřachmy bibliske teksty, mľõdźina wuhõtõwa modľitwy, sľuchachmy na pišĆelõwu hudźbu a spęwachmy mjenje znate a tola řjane hodõwne spęwy. Na kõncu swjeĆachmy na nowe wařnje Bože wõtkažanje: Kemšerjo zestupachu so do kruha a jedyn druhemu wõno a chľb dale dawaše. Bęchu to ĆiĆe a wõprawdže swjedźenske kemše polne nutřnosće.

SERBSKE BOŽE SŁUŐBY

męřc 1985

3. 3. – 2. njedzela w põstnym Ćasu
Budyřin-Michalska: 9.00 hodž. kemše (Albert)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Albert)

6. 3. – pokutny džen
Bukecy: 9.00 hodž. kemše z božim wõtkažanjõm (G. Lazer)

10. 3. – 3. njedzela w põstnym Ćasu
Huska: 10.00 hodž. kemše z božim wõtkažanjõm (G. Lazer)

17. 3. – 4. njedzela w põstnym Ćasu
Porřicy: 8.30 hodž. kemše z božim wõtkažanjõm (Wirth)
Minakaľ: 9.00 hodž. kemše (Feustel)
Bart: 10.00 hodž. kemše (Malink)

24. 3. – 5. njedzela w põstnym Ćasu
Hodžij: 10.00 hodž. kemše z božim wõtkažanjõm (G. Lazer)

5. 4. – ĆiĆi pjatk
Rakecy: 9.00 hodž. kemše z božim wõtkažanjõm (G. Lazer)
Budyřin-Michalska: 14.00 hodž. kemše z božim wõtkažanjõm (Albert)

7. 4. – 1. džen jutřow
Budestecy: 14.00 hodž. kemše z božim wõtkažanjõm (Albert)

8. 4. – 2. džen jutřow
Bukecy: 9.00 hodž. kemše (G. Lazer)
Hrodźiřco: 14.30 hodž. kemše (Malink)

Põmhaj Bõh, Ćasõpis ewangelskich Serbõw. Rjãduje Konwent serbskich ewangelskich duchõwõnych. – Ludõwe nakladnistwo Domõwina, Budyřin. Sukelska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, 8600 Budyřin, Serbski kęřchow, tel. 4201. Ekspedycja: farar G. Lazer, 8601 Bukecy (Hochkirch), Kirchweg 3. – Ĭic. Ćõ. 417 Nowinarkeho zarjãda pola pęředsydy Mõnistërseke rady NDR. – Ćiřć: Nowa Doba, ĆiřĆernja Domõwiny w Budyřinje (III-4-9-42). – Wuchãdza jõnkřõĆ za męřac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 – Index-Nummer 32921